

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ
ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2014

Μάθημα: Αρχαία Ελληνικά

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Πέμπτη, 22 Μαΐου 2014, 08:00-10:30

ΟΔΗΓΙΕΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ

I. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

A. Διδαγμένα κείμενα για μετάφραση

(Μονάδες 35)

(α) Οἴσθα οὖν ὃ μέλλεις νῦν πράττειν, ἢ σε λανθάνει; ἦν δ' ἐγώ. Τοῦ πέρι; Ὅτι μέλλεις τὴν ψυχὴν τὴν σαυτοῦ παρασχεῖν θεραπεῦσαι ἀνδρί, ὡς φῆς, σοφιστῆ·	5
ὅ τι δέ ποτε ὁ σοφιστής ἐστι, θαυμάζοιμ' ἂν εἰ οἴσθα. καίτοι εἰ τοῦτ' ἀγνοεῖς, οὐδὲ ὅτω παραδίδως τὴν ψυχὴν οἴσθα, οὔτ' εἰ ἀγαθῶ οὔτ' εἰ κακῶ πράγματι. οἴμαί γ', ἔφη, εἰδέναι.	6
λέγε δῆ, τί ἡγεῖ εἶναι τὸν σοφιστήν; ἐγὼ μὲν, ἦ δ' ὅς, ὥσπερ τοῦνομα λέγει, τοῦτον εἶναι τὸν τῶν σοφῶν ἐπιστήμονα.	4
Πλάτωνος <i>Πρωταγόρας</i> Δ'	Σύνολο 15
(β) Ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τῶν προγόνων πρῶτον· δίκαιον γὰρ αὐτοῖς καὶ πρέπον δὲ ἅμα ἐν τῷ τοιῷδε τὴν τιμὴν ταύτην τῆς μνήμης δίδοσθαι.	3
τὴν γὰρ χώραν οἱ αὐτοὶ αἰεὶ οἰκοῦντες διαδοχῆ τῶν ἐπιγιγνομένων μέχρι τοῦδε ἐλευθέραν δι' ἀρετὴν παρέδοσαν.	3

καὶ ἐκεῖνοί τε ἄξιοι ἐπαίνου καὶ ἔτι μᾶλλον οἱ πατέρες ἡμῶν· κτησάμενοι γὰρ πρὸς οἷς ἐδέξαντο ὄσπιν ἔχομεν ἀρχὴν οὐκ ἀπόνως ἡμῖν τοῖς νῦν προσκατέλιπον.	6
τὰ δὲ πλείω αὐτῆς αὐτοὶ ἡμεῖς οἶδε οἱ νῦν ἔτι ὄντες μάλιστα ἐν τῇ καθεστηκυίᾳ ἡλικίᾳ ἐπηυξήσαμεν καὶ τὴν πόλιν τοῖς πᾶσι παρεσκευάσαμεν καὶ ἐς πόλεμον καὶ ἐς εἰρήνην αὐταρκεστάτην.	8
Θουκυδίδου Ἱστοριῶν Β΄ 36	Σύνολο: 20

B. Αδίδακτο κείμενο για μετάφραση

(Μονάδες 20)

Ἐπειδὴ δὲ Κύρος ἐκάλει <u>με</u> , λαβὼν ὑμᾶς ἐπορευόμεν, ἵνα, εἴ τι δέοιτο, ὠφελοίην αὐτόν.	3
Ἐπεὶ δὲ ὑμεῖς νῦν οὐ βούλεσθε <u>συμπορευέσθαι</u> , ἀνάγκη δὴ μοι ἢ ὑμᾶς προδόντα τῇ Κύρου <u>φιλία</u> χρῆσθαι ἢ πρὸς ἐκεῖνον ψευσάμενον μεθ' ὑμῶν εἶναι.	5
Ἐὰν δίκαια ποιήσω, αἰρήσομαι ὑμᾶς καὶ ὑμῖν ὅ,τι ἂν δέη πείσομαι.	3
Καὶ οὔποτε ἐρεῖ οὐδεὶς ὡς ἐγὼ Ἕλληνας <u>ἀγαγὼν</u> εἰς τοὺς βαρβάρους, προδοὺς τοὺς Ἕλληνας <u>τὴν τῶν βαρβάρων</u> φιλίαν εἰλόμην, ἀλλ' ἐπεὶ ὑμεῖς ἐμοὶ οὐκ ἐθέλετε πείθεσθαι, ἐγὼ ὑμῖν ἔψομαι.	6
Νομίζω γὰρ ὑμᾶς ἐμοὶ εἶναι καὶ πατρίδα καὶ <u>φίλους</u> καὶ συμμάχους ἀγαθοὺς.	3
Ξενοφῶντος Κύρου Ἀναβάσεως 1.3.4-6 (διασκευή)	Σύνολο 20

Ενδεικτική μετάφραση

Όταν ο Κύρος με καλούσε/κάλεσε, αφού σας έπαιρνα/πήρα, πήγαινα/πήγα (ενν. κοντά του) για να τον βοηθώ/ωφελώ, εάν κάτι χρειαζόταν. Επειδή, όμως, εσείς τώρα δεν επιθυμείτε/θέλετε να έρχεστε/πηγαίνετε μαζί μου, είναι ανάγκη για μένα ή, αφού σας προδώσω, να χρησιμοποιήσω τη φιλία του Κύρου ή, αφού φανώ ψεύτης, να είμαι μαζί σας. Εάν πράξω/κάνω δίκαια πράγματα, θα προτιμήσω εσάς και μαζί με εσάς θα πάθω/υποστώ οτιδήποτε τυχόν χρειαστεί. Και ποτέ κανείς δεν θα πει ότι δήθεν/τάχα εγώ, αφού οδήγησα τους Έλληνες στους βαρβάρους, αφού πρόδωσα τους Έλληνες, προτίμησα τη φιλία των βαρβάρων, αλλά επειδή εσείς δεν θέλετε να υπακούσετε σ' εμένα, θα σας ακολουθήσω. Γιατί νομίζω ότι εσείς είστε για εμένα και πατρίδα και φίλοι και καλοί/ενάρετοι σύμμαχοι.

Γ. Αδίδακτο κείμενο για ορθογραφία

(Μονάδες 10)

Ἄλλα γὰρ ὅτι μὲν ἐν Σπάρτῃ μάλιστα πείθονται ταῖς ἀρχαῖς τε καὶ τοῖς νόμοις ἴσμεν ἅπαντες. Ἐγὼ μέντοι οὐδ' ἐγχειρῆσαι οἶμαι πρότερον τὸν Λυκοῦργον ταύτην τὴν εὐταξίαν καθιστάναι πρὶν ὁμογνώμονας ἐποίησατο τοὺς κρατίστους τῶν ἐν τῇ πόλει. Τεκμαίρομαι δὲ ταῦτα, ὅτι ἐν μὲν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν οἱ δυνατώτεροι οὐδὲ βούλονται δοκεῖν τὰς ἀρχὰς φοβεῖσθαι, ἀλλὰ νομίζουσι τοῦτο ἀνελεύθερον εἶναι.

Ξενοφῶντος *Λακεδαιμονίων Πολιτεία* 8.1

Αφαιρούνται:

(α) 0,25 μονάδες για κάθε τονικό λάθος ή παράλειψη τόνου ή πνεύματος (η υπογεγραμμένη θεωρείται ως γραμματικό λάθος)

(β) εάν στην ίδια λέξη υπάρχουν δύο ή περισσότερα λάθη τόνου ή πνεύματος αφαιρούνται 0,25 μονάδες

(γ) 0,5 για ορθογραφικό ή γραμματικό λάθος

(δ) εάν στην ίδια λέξη υπάρχουν δύο ή περισσότερα ορθογραφικά ή γραμματικά λάθη αφαιρούνται 0,5 μονάδες

(ε) σε περίπτωση που συνδυάζονται οι περιπτώσεις (α) και (γ) αφαιρούνται 0,5 μονάδες

(στ) το επαναλαμβανόμενο λάθος αξιολογείται μόνο **μία** φορά.

Δ. Παρατηρήσεις στο αδίδακτο κείμενο

(Μονάδες 20)

1. α. λαβών

Να γράψετε τον αντίστοιχο τύπο στον μέλλοντα και τον παρακείμενο στην ίδια φωνή.

ληψόμενος, είληφώς

(2 X 0,5 = 1)

β. προδόντα

Να γράψετε το τρίτο πρόσωπο ενικού αριθμού της οριστικής του ενεστώτα και του αορίστου β' στην ίδια φωνή.

προδίδωσι, προέδωκε

(2 X 0,5 = 1)

γ. εἶναι

Να γράψετε τον αντίστοιχο τύπο στον μέλλοντα και τον αόριστο β'.

ἔσσεσθαι, γενέσθαι

(2 X 0,5 = 1)

δ. ποιήσω

Να γράψετε το β' πρόσωπο πληθυντικού αριθμού της υποτακτικής και της ευκτικής του ενεστώτα στη μέση φωνή.

ποιήσθε, ποιοῖσθε

(2 X 0,5 = 1)

ε. ἔρει

Να γράψετε το β' πρόσωπο ενικού αριθμού της ευκτικής και της προστακτικής του αορίστου β' στην ίδια φωνή.

εἴποις, εἶπέ

(2 X 0,5 = 1)

στ. νομίζω

Να γράψετε το α' πρόσωπο πληθυντικού αριθμού του παρατατικού και του μέλλοντα στην ίδια φωνή.

ἐνομίζομεν, νομιούμεν

(2 X 0,5 = 1)

2. α. δίκαια, άγαθούς

Να γράψετε τους δύο άλλους βαθμούς των πιο πάνω τύπων (μονολεκτικούς τύπους). Να διατηρήσετε αμετάβλητα τον αριθμό, την πτώση και το γένος τους.

(μονάδες 2)

δίκαια: συγκριτικός: δικαιότερα

υπερθετικός: δικαιοτάτα (2 X 0,5 = 1)

άγαθούς: συγκριτικός: βελτίονας (βελτίους)/ κρείττονας (κρείττους)

άμείνονας (άμείνους)/ λώνονας (λώους)

υπερθετικός: βελτίστους/κρατίστους/άριστους/λώστους

(2 X 0,5 = 1)

β. ύμᾱς, φιλίᾱ, οὐδέϊς, άγαγών, βαρβάρων, πατρίδα

Να μεταφέρετε τους πιο πάνω τύπους στον αντίθετο αριθμό.

σε/σέ, φιλίαις, οὐδένες, άγαγόντες, βαρβάρου, πατρίδας

(6 X 0,5 = 3)

3. με, συμπορεύεσθαι, φιλίᾱ, προδούς, τήν τῶν βαρβάρων, φίλους

Να αναγνωρίσετε συντακτικά τους πιο πάνω τύπους (είναι υπογραμμισμένοι στο αδίδακτο κείμενο).

με: αντικείμενο στο ρήμα *έκάλει*

συμπορεύεσθαι: αντικείμενο στο ρήμα *βούλεσθε*, τελικό απαρέμφατο

φιλίᾱ: αντικείμενο στο απαρέμφατο *χρήσθαι*

προδούς: χρονική μετοχή

τήν τῶν βαρβάρων: επιθετικός προσδιορισμός στο *φιλίαν*

φίλους: κατηγορούμενο στο *ύμᾱς* (εξαρτάται από το απαρέμφατο *είναι*)

(6 X 0,5 = 3)

4.α. *ἵνα ὠφελοῖην αὐτόν*

Να αναγνωρίσετε την πιο πάνω πρόταση του κειμένου (εἶδος, εισαγωγή, εκφορά, αιτιολόγηση ἔγκλισης εκφοράς).

(μονάδες 2)

Εἶδος: **Δευτερεύουσα τελική πρόταση.**

Εισαγωγή: Εισάγεται με τον τελικό σύνδεσμο *ἵνα*

Εκφορά: Εκφέρεται με **ευκτική του πλαγίου λόγου**

Αιτιολόγηση ἔγκλισης εκφοράς: Γιατί το **ρήμα εξάρτησης (ἐπορευόμενη) είναι ιστορικού χρόνου.**

(4 X 0,5 = 2)

β. *Ἐὰν δίκαια ποιήσω, αἰρήσομαι ὑμᾶς*

Να αναγνωρίσετε τον υποθετικό λόγο (υπόθεση, απόδοση, εκφορά, σημασία) και να τον μετατρέψετε ἔτσι, ὥστε να δηλώνει την απλή σκέψη του λέγοντος.

(μονάδες 4)

Υπόθεση: Ἐὰν + υποτακτική (*ποιήσω*) (1 μον.)

Απόδοση: οριστική μέλλοντος (*αἰρήσομαι*) (1 μον.)

Σημασία: Προσδοκώμενο (0,5 μον.)

Υπόθεση: Εἰ ποιοῖμι/ ποιοῖην/ ποιήσοιμι/ ποιήσαιμι (1 μον.)

Απόδοση: αἰροίμην ἂν / ἐλοίμην ἂν / αἰροῦμαι / αἰρήσομαι (0,5 μον.)

Ε. Μεταφορά νεοελληνικού κειμένου στα Αρχαία Ελληνικά: (Μονάδες 5)

Οι Αθηναῖοι στον Μαραθῶνα νίκησαν τους εχθρούς της πατρικής γῆς, επειδή υπήρξαν πιο γενναῖοι ἀπὸ εκείνους. Αξίζει, λοιπόν, να επαινῶμε τους Αθηναίους και να χρησιμοποιῶμε τις πράξεις τους ὡς παράδειγμα.

Ἀθηναῖοι Μαραθῶνι/ἐν Μαραθῶνι ἐνίκησαν τοὺς τῆς πατρώας γῆς πολεμίους/ἐχθρούς/ἐναντίους, ἐπεὶ/ἐπειδὴ/ὅτι/διότι/ὥς ἐγένοντο ἀνδρειότεροι/γενναιότεροι ἐκείνων/ἢ ἐκεῖνοι (γενόμενοι ἀνδρειότεροι/ γενναιότεροι ἐκείνων/ἢ

ἐκεῖνοι). Ἄξιον οὖν ἔστιν ἡμᾶς ἐπαινεῖν/αἰνεῖν/ὑμνεῖν τοὺς Ἀθηναίους καὶ ταῖς πράξεις αὐτῶν παραδείγματι χρῆσθαι.

Κάθε λέξη αξιολογείται με 0,25 μονάδες.

II. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

(Μονάδες 10)

1. «Ἐτσι και αυτοί που περιφέρουν από τη μια στην άλλη πόλη τα μαθήματα και τα πουλούν χονδρικά ή λιανικά σ' όποιον τα ζητά, παινούν όλα τα εμπορεύματά τους, ίσως όμως, λαμπρέ μου νέε, και απ' αυτούς μερικοί να αγνοούν τι είναι καλό και τι βλαβερό για την ψυχή [...]. Αν λοιπόν συ τυχαίνει να ξέρεις τι απ' αυτά είναι καλό και τι βλαβερό, τότε μπορείς χωρίς κίνδυνο να αγοράζεις μαθήματα και από τον Πρωταγόρα και από οποιονδήποτε άλλο· αλλιώς, κοίταξε, ευλογημένε, μήπως παίζεις στα ζάρια και ρίχνεις σε κίνδυνο εκείνα που περισσότερο αγαπάς».

Πλάτωνος Πρωταγόρας Ε΄

Ποιον κίνδυνο διατρέχει ο νεαρός Ιπποκράτης σύμφωνα με το πιο πάνω απόσπασμα; Αναπτύξτε την απάντησή σας σε 8-10 γραμμές.

(μονάδες 4)

Ο νεαρός Ιπποκράτης διατρέχει τον κίνδυνο να ζημιώσει ή και να καταστρέψει το πιο πολύτιμο αγαθό που διαθέτει, την ψυχή του.

(μονάδα 1)

Συγκεκριμένα, ο Ιπποκράτης προτίθεται να εκθέσει την ψυχή του στην επίδραση και επιρροή ενός σοφιστή. Τότε ο Σωκράτης τον προβληματίζει υποβάλλοντάς του το ενδεχόμενο α) ότι ο σοφιστής είναι ένας έμπορος, που στοχεύει να πουλήσει τις «γνώσεις» του χωρίς να γνωρίζει ποιες από τις γνώσεις αυτές είναι καλές και ποιες κακές για τις ψυχές των ανθρώπων και β) ότι και ο ίδιος ο Ιπποκράτης αγνοεί τι είναι καλό και τι κακό για την ψυχή του. Ἐτσι μέσα από τη διαλεκτική του Σωκράτη ο Ιπποκράτης αντιλαμβάνεται πόσο αβέβαια αποτελέσματα για την ψυχική του υγεία μπορεί να έχουν τυχόν μαθήματα που ενδεχομένως θα παρακολουθήσει από τον Πρωταγόρα.

(3 μονάδες)

2. Στο διδαγμένο κείμενο για μετάφραση Ι.Α. (β), σελ. 1, ο ομιλητής παρουσιάζει τους δημιουργούς του αθηναϊκού μεγαλείου. Ποιοι είναι αυτοί και ποια η προσφορά του καθενός;

(μονάδες 6)

Οι δημιουργοί του αθηναϊκού μεγαλείου είναι τρεις:

α) Οι πρόγονοι: η προσφορά τους εντοπίζεται στο ότι εξασφάλισαν στους Αθηναίους την αυτοχθονία και παράλληλα απέκρουσαν τους Πέρσες εισβολείς διατηρώντας έτσι την εδαφική ακεραιότητα και πολιτική ελευθερία της Αθήνας. (μονάδες 2)

β) Οι πατέρες: έθεσαν με πολλούς αγώνες τις βάσεις για τη δημιουργία της αθηναϊκής ηγεμονίας. (μονάδες 2)

γ) Η γενιά του Περικλή: διηύρυνε τα όρια της αθηναϊκής ηγεμονίας και κατέστησε την πόλη αυταρκέστατη και στην ειρήνη και στον πόλεμο.

(μονάδες 2)

ΤΕΛΟΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ